

מאת אורי אבנרי

24 - 22 במאי 1972

הציבור הזדעזע

נוכח הידיעה ש...

שוב נפלה עלינו החובה להביא לדיון בכנסת עניין שהממשלה לא היתה מעוניינת להעלותו. ברגע שנתקבלה הידיעה על החלטת ועדת-ויתקון לשלם 524,750 ל"י לפרקליטים שהומיעו בפניה, הגשנו הצעה דחופה לסדר היום: "עייכוב התשלום של שכר טירחת עורכי-הדין, שהופיעו בפני ועדת-ויתקון". נימקנו זאת כך: "הציבור הזדעזע נוכח הידיעה כי הוועדה, יחד עם נציג הממשלה, קבעה לעורכי-דין שכר טירחה בסכומים שניקבעו. השכר שנקבע לישיבה אחת שווה כימעט לשכרם של חברי-הכנסת במשך חודשיים, ולשכרם של פועלי-השימורים במשך ארבעה חודשים.

אם לא יבוטל הדבר, תיקבע דוגמה שלילית ביותר לעיני המדינה כולה. לפיכך אני מציע שהכנסת תדון בעיקרון שעל פיו נקבע שכר זה, בטרם יבוצע התשלום, ומיד הגישו גם סיעות אחרות הצעות, והכדור התחיל להתגלגל. לא הסתפקנו בכך, והגשנו באותה שעה שאליתה לשר-המישפטים. תבענו-הסבר מפורט מעל דוכן הכנסת.

במיסגרת של שאלות ותשובות העלינו חשבונו כמה נושאים אחרים. בין השאר:

- דברי השגריר בונתן על פעולת צרפת נגד ישראל.
- המחלוקת בין חיים בר-לב וראשי ההסתדרות, בעיקבות דברי בר-לב שמיפעלי ההסתדרות מועדים על פני מיפעלים אחרים. ביקשנו ממנו להסביר ולנמק טענה זו.
- פעולת הצנוורה הצבאית לגניזת פרטים בפרשת מיתח-רפית.
- המירסומים על עברו הפרו-נאצי כביכול של גונאר יארינג, וחקשר של ישראל למירסומים אלה.
- העלאת שכרם של יעקוב פלד ויעקוב חושי, מנכ"לי חברת החשמל, ל-5000 ל"י לחודש, ערב פרישתם, כדי להעלות את סכום הפנסיה שלהם.
- מכירת קרקעות המדינה בגבעתיים במחיר כוזב.
- פרשת הדירה המפורסמת של זנבר, נגיד בנק ישראל.

הפשע גואה -

מה עושה הכנסת?

כאשר גואה בארץ גל הפשיעה האלימה, מהו תפקידה של הכנסת? נאמתי בחודשים האחרונים כמה פעמים על נושא זה, כדי להזעיק את הכנסת. מסרתי מעל הדוכן מידע על כנופיות שוד ורצח הפועלות בארץ ואפילו שמות. אך זאת לא היתה הפעולה העיקרית. לפני כמה שבועות שלחתי ליו"ר ועד-הפנים, מרדכי סורקיס, מכתב בו ביקשתי ממנו לכנס את הוועדה לדיון בלי-תישיגרת על נושא זה.

הדבר לא נתקבל עליידי המישטרה בשימחה. כל הדיון לבש צורה של הצגת שאלות לשר ולמפכ"ל, והם ענו עליהן בצורה די נרגזת, כאילו כל דוגמה בשטח זה מעליבה את המישטרה, ואת ראשיה אישית. הם גם סירבו למסור מידע של ממש על פעולת המישטרה. אחרי שתי הישיבות, הרצתי מכתב ליו"ר הוועדה, ובו העליתי טענה יסודית. היא מטילה אור על כל הבעיה של פעולת ועדות הכנסת:

מר סורקיס הנכבד,

אני פונה אליך בעניין זה בכתב, מפני שלדעתי מחייב העניין מחשבה ושיקול-דעת יסודי ביותר. לפני חודש ביקשתי ממך לקיים בוועדה-הפנים דיון על מצב הפשיעה בארץ. בעיקבות מידע מיוחד וסודי שהגיע לידי. הואלת בטובך לזמן דיון כזה, אך לדעתי החטיא הדיון עצמו את מטרתו כליל. התכוונתי למסור לוועדה מידע מוסמך, ולבקש את הוועדה להזמין אליה כמה מומחים בעלי מידע בשטח זה, ובכלל זה איש אחד או שניים המצויים היטב בענייני העולם התחתון, שהודיעו לי שהם מוכנים להסתכן ולמ"סור מידע זה בישיבה סגורה של הוועדה. כוונתי היתה שהוועדה תשמע את המידע הזה, בנוסף על המידע של המישטרה, ובצורה זו תוכל הכנסת לגבש לעצמה דעה משלה, הן כגוף המפקח על הרשות המבצעת, הן כגוף האחראי לחקיקה.

תחת זאת בא שר-המישטרה יחד עם המפכ"ל וקצינים בכירים אחרים, הקשיבו לשאלות ומסר תשובות. מובן שבמיסגרת זו אין כל אפשרות להעלות את הבעיות ואת המידע. התשובות היו שיגרתיות ומרגיעות, ולא היה בהן כדי למצות את הנושא, ולוא אף בחלקו.

מתעוררת כאן שאלה פרלמנטרית, ואולי אפילו קונסטיטוציונית, לגבי תפקידה של הכנסת כגוף המבקר את הרשות המבצעת. האם היא ממלאה את תפקידה בהצגת שאלות לשרים ולפקידים, כשאין באפשרותה להשוות את תשובותיהם למידע אחר, לחקור את הדברים לעומק, וליצור לעצמה תמונה עצמאית?

דעתי היא שהתשובה היא שלילית. במיקרה זה הצעתי שוועדת-הפנים תמנה ועדת-מישנה, שתתמסר באופן יסודי ביותר לנושא זה, המדאיג את הציבור כולו והנוגע לאיכות חיינו. הייתי מציע שוועדה זו תמנה לעצמה פרקי ליט-חקור (עורך-דין אמון וזכרונ, שריכוז בידיו חלק מן המידע הזה, היה מוכן להתנדב לתפקיד זה ללא תשלום), תזמין את המומחים והמודיעים המוכנים להופיע בפניה, ותגיש דו"ח למליאת הוועדה.

מובן מאליו שאין המישטרה חייבת למסור לכנסת מידע על חקירות מספציות. ואין הכנסת צריכה לבוא במקום בית-המשפט והתביעה הכללית. אך יש לכנסת תפקיד משלה, בשטח זה כמו בכל שאר השטחים הממלכתיים. ואין הנוהלים הקיימים מספיקים למילוי כראוי. תעקקות של מכתב זה שלחנו ליו"ר הכנסת, לשר-המישטרה, למפכ"ל, וליועץ המישפטי של הממשלה. יתכן שבהזדמנות זו נגיע סוף-סוף לבירור השאלה: מהו, בעצם, תפקיד הכנסת לגבי מישור הממשלה?

הכנסת מתנגדת

לתאונות דרכים!

לרגע התפתיתי להגיש לכנסת הצעת-החלטה כלהלן: "הכנסת מתנגדת לתאונות-דרכים". ההצעה היתה נדחית, כמובן, פה אחד, באופן שיגרתי. אבל היא היתה משקפת, פחות או יותר, את תוכן הנאומים בוויכוח על ריבוי תאונות הדרכים. כל הנואמים התנגדו בהחלט לתאונות, והכריזו על כך בפאתוס רב.

כשעליתי לדוכן, לקראת סוף הדיון, התרכזתי בעניינים מעשיים, שגרמו בכמה מיקרים לדו-שיח ענייני ביני ובין סגן שר-התחבורה, גד יעקובי - דבר נדיר למדי בכנסת, שבה התרגלו הכל למונולוגים.

דירה לכל זוג!

הצעת סיכום

לדיון על סקירת שר-השיכון מטעם סיעת העולם הזה - כוח חדש

הכנסת מכריזה -

שלכל זוג צעיר בארץ הזכות לדיון הוגן, בתנאים כלכליים התואמים את רמת הכנסותיו.

הכנסת קובעת -

שלכל אדם שנולד בארץ יש אותו הזכור יות כמו לעולים החדשים, המצטרפים אל החברה הישראלית.

הכנסת מטיחה -

על הממשלה לבנות לאלתר את כל יחידות-הדיוור הדרושות להגשמת עיקרון זה, ולהשכירן לזוגות צעירים שבכרדי-זה, מזורג, בנובה של רבע מהכנסתם נטו של בני המשפחה הגרים בדירה - או למכרן למי שמבקש זאת, בתנאים כלכליים מקבילים.

הכנסת מחליטה -

להקים את משרד-הבנייה, שיכוא בי מקום משרד-השיכון, ושוב יוכזו כל האמצעים, הקרקעות והסמכויות, הדרושים לביצוע יעיל של משימה סוציאלית מרכזית זו.

(הצעה זו נדחתה על-ידי הכנסת ביום 23.5.72, כשרק סיעתנו מצביעה בעדה.)

הנה כמה נקודות שחעליתי:

גורות בטיחות:

אורי אבנרי: ...עדיין אין בארץ החובה להשתמש בהגדרות-הבטיחות לפחות בכבישים הבינעירוניים. איני מבין, אדוני סגן שר-התחבורה, מדוע אין לכם דם להנהיג זאת!

יהונתן יפרח: חברי-הכנסת אבנרי, אתה חוגר הגורות-בטיחות? אורי אבנרי: תמיד. הייתי חושב את עצמי אידיוט מושלם, אילו יצאתי לכביש מבלי לחגור הגורת-בטיחות. הייתי מרגיש את עצמי כמו חייל היוצא לקרב בלי רובה. זהו ממש טיפוחים. אין כל אי-נוחיות בחגורי רתיחה-בטיחות. אני חוגר הגורה כזו מזה שנים. אינני מסוגל להבין נהג שאינו חוגר אותה, כאשר החברד בפגיעות הוא לירכך עצום!

גד יעקובי: ראשית, אני חושב שאתה בהחלט צודק בדיאגנוזה. 30% מכלל התאונות היו נמנעות מבהיגת תמותה אם כל הציבור היה חוגר הגורות בטיחות. שנית, מעטות המדינות בעולם - ודומני שרק שתיים - שהנהיגו חובת שימוש בחגורות בטיחות, מתוך קרוב ל-250 מדינות, אם מביאים בחשבון את כל מדינות-הגב, כמו ה"סטיילס" בארצות-הברית.

שלישית, יש הצעה כזו במשרד התחבורה, ורבים מצדדים בה, לא גישה חששות בגלל אי-היכולת לאכוף הוראה זו, לטענת המשרד. כאשר אין רואים זאת. הנור שא הזה טעון עדיין הסברה וחינוך. אני, כשעלצמי, באופן אישי, אומר שנצטרך להגיע לכך תוך שנה-שנתיים.

אורי אבנרי: אני שמח על כך. אגב, הסיבה שבגללה אין עדיין חובה לחגור הגורות-בטיחות באמריקה, היא קאפיטאליסטית גרידא. ה"לובי" הגדול של יצרני-המכוניות, המשוה כוח עצום, איננו

מעוניין בכך. הוא חושש שזה יעורר פחד ורתיעה בפני רכישת מכוניות. קראתי מחקר רציני על נושא זה. אין מגוון מזה, מוכרחים להגיע לאכיפת הוראה כזו, גם בדרך של הטלת קנסות קטנים יותר על עברייני-תנועה שששתמשו בחגורות, והקנסות פרמיות הביטוח שהם צריכים לשלם.

מיתקני-בטיחות במכוניות:

אורי אבנרי: ...העניין הזה כבר הפך לפיומן חוזר אצלי, כמו עניין הגורות-הבטיחות. נעות בכבישי-הארץ אלפי מכוניות, שאסור להשתמש בהן בארצות ייצורן.

צברה בינתי מהבין איך אתם סובלים זאת. אדוני סגן השר, אתה יכול ללכת למיגר של מכוניות חדשות, ותמצא שם מכוניות אמריקאיות הנושאות כתור בת: "לייצוא בלבד". מדוע?

באותן מכוניות אסור להשתמש בארצות-הברית, מפני שחסרים בהן מתקני-בטיחות. שהם חובה חוקית בארצות-הברית - הודות לערבי אחד ששמו ראלף נאדר, יוצא סוריה, שהחולל את המהפכה הזאת. מדוע אנחנו מרשים להשתמש בארץ במכוניות אמריקאיות, שבאמריקה אסור להן לנוע?

אמרתי דבר זה לעזר וייצמן, כשהיה שר-התחבורה, הוא התעניין, אבל לא יצא מזה שום דבר.

גד יעקובי: קבעו שבמכוניות המיובאות לישראל מחייב תקן-הבטיחות המקובל באירופה המערבית. זה נקבע לפני המישה חודשים. לעניין זה התמנה צוות, בראשותו של פרופסור שטוקר מהטכניון, מהפקולטה להנדסת מכוניות, ולפני שבו הגיש את הדו"ח שלו. מכאן ואילך כל אישורי משרד-הרישוי, וכן אישורי ייצוא על-ידי משרד התחבורה לייבואני כלירכב, יהיו בהתאם למיפרטים שהמליצה עליהם אותה ועדה, שהינח תה אותה רמת הבטיחות המחוייבת במערב אירופה. אי-אפשר לקפוץ בבת אחת לרמת אמריקאית, כי זה ייקר כל מכונית בכ-4000 או 5000 לירות. אורי אבנרי: אני שמח על זה. אבל עם כל הכבוד, אני חושב שלפחות לגבי מכוניות אמריקאיות